

مقدمه ویراست پنجم

انتخاب موضوع جدید و متناسب با تحولات بزهکاری، اجتماعی، اقتصادی برای هر نیم‌سال تحصیلی، غنی‌ساختن محتوای آن با توجه به ادبیات و جریانهای جدید جرم‌شناختی، به ویژه شاخه‌های کاربردی جرم‌شناسی، همچون جرم‌شناسی بالینی، پیشگیرانه و حقوقی و تحلیل آنها به اقتضای بحث بر اساس اسناد بین‌المللی که ایران به آنها پیوسته یا در شرف الحاق یا تصویب است و نیز بومی‌سازی آنها در قالب تحلیل جرم‌شناختی مقررات کیفری، به ویژه مقررات اخیرالتصویب، از جمله نکاتی است که استاد نجفی‌ابرنادآبادی در سالهای اخیر تلاش کرده است در آموزش و پژوهش جرم‌شناسی بدان توجه نماید.

چندسالی است حاصل این تلاشها به همت علاقه‌مندان این حوزه به شکل جزوه تهیه، تنظیم و بدون اخذ هرگونه وجهی ارائه می‌گردد. هرچند استقبال دانشجویان محترم از دانشگاههای مختلف ایران و اصرار بر ارائه آن در کمترین زمان، مانع از بازخوانی آن توسط استاد گردیده است. به این ترتیب هر نوع ابهام، اشکال یا اشتباه در آن متوجه تهیه‌کنندگان خواهد بود.

در این ویراست، چهار جزوه جدید با عناوین ۱. بازپروری بزهکاران، ۲. حقوق کیفری اقتصادی، ۳. تحلیل جرم‌شناختی تروریسم و ۴. بزه‌دیده‌شناسی علت‌شناختی به مباحث گذشته اضافه شده است.

در اینجا بر خود لازم می‌بینیم از همه دانشجویان و پژوهشگران و دوستانی که تهیه، تنظیم و ویرایش آن را برعهده گرفته‌اند، به ویژه آقایان سلمان عمرانی و قاسم کرامت دانشجویان دکتری دانشگاه تربیت مدرس، سرکار خانم عاطفه انصاری و آقای علاء‌الدینی دانشجویان کارشناسی ارشد حقوق اقتصادی دانشگاه شهید بهشتی، آقای امین جعفری دانشجوی دکتری حقوق کیفری از دانشگاه پاریس، آقایان امیر باستانی و

ب مباحثی در علوم جنایی

مهدی نوروزیان دانشجویان کارشناسی ارشد پردیس قم و آقای کریم صالحی دانشجوی دکتری همین دانشگاه و آقای مجید صادق‌نژاد نائینی دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق کیفری و جرم‌شناسی دانشگاه شهید بهشتی سپاسگذاری کنیم. همچنین از آقای دکتر رایجیان اصلی پژوهشگر و مدرس دانشگاه و دکتر فاطمه قناد مدرس دانشگاه علم و فرهنگ بابت بازبینی ماهوی جزوات بزه‌دیده‌شناسی علت‌شناختی و حقوق کیفری اقتصادی و سرکار خانم منوچهری بابت ویرایش ادبی برخی از جزوات صمیمانه تشکر می‌کنیم. چنانکه تشکر از دوستانی که از ابتدا در تهیه این جزوات همراه ما بوده و هم‌اکنون در ارائه بهتر آن ما را یاری می‌کنند به ویژه آقای یزدان والی‌نژاد را فراموش نخواهیم کرد. همانند چهار ویراست گذشته، ارائه این جزوات به شکل حاضر به همت جناب آقای حمید بهره‌مند، دانشجوی دکتری حقوق کیفری و جرم‌شناسی دانشگاه تهران انجام گرفته است که از ایشان نیز قدردانی می‌کنیم. امیدواریم در آینده نزدیک ویراست ششم را با موضوعات جدیدی چون رسانه و بزهکاری و دادرسی عادلانه تقدیم علاقه‌مندان نماییم.

شهرام ابراهیمی

تهران

مهرماه ۱۳۸۷

مقدمه ویراست چهارم

پس از گذشت یک نیم‌سال تحصیلی از ارائه ویراست سوم، اکنون خرسندیم که ویراست چهارم این مجموعه را همراه با تغییرات و اضافات، به علاقه‌مندان این علوم تقدیم کنیم. در این مرحله نیز با توجه به اینکه این کار نتیجه همکاری گروهی دانشجویی بوده است، هنوز نتوانسته‌ایم از بررسی و بازبینی آن از سوی استاد بهره‌مند شویم. لذا سعی کرده‌ایم در حد توان خود، جزوه‌های شماره ۱، ۱۳، ۱۷، ۱۸، ۱۹ و ۲۵ را بازنگری و در موارد ابهام با استاد محترم مشورت کنیم.

طرح موضوعات جدید از سوی استاد دکتر نجفی‌ابرنادآبادی در هر نیم‌سال تحصیلی، ما را بر آن داشته است تا در انتهای هر نیم‌سال حاصل تلاش ایشان را جهت استفاده از سوی علاقه‌مندان در سراسر کشور، در قالب این مجموعه به روز نماییم. لازم به ذکر است که ایشان بر اساس فاکتورهای متعدد از جمله نیازها و تحولات جامعه ایرانی، با انتخاب موضوعات بکر، تحقیقات خود را ضمن بومی‌سازی آنها در هر نیم‌سال تحصیلی ارائه می‌کنند. از جمله این موضوعات جرم‌شناسی اقتصادی، یعنی مطالعه علل ارتکاب جرایم اقتصادی و شخصیت مرتکب این جرایم و به تفصیل یعنی جرم‌شناسی پول‌شویی، ارتشا، ورشکستگی، جرایم بورس و ... است که منظور از آنها ارائه راه‌کارهای بالینی، پیشگیرانه و اصلاحی بوده است.

تهیه و تنظیم جزوه اخیر که خلأ آن به طور جدی در محافل دانشگاهی احساس می‌شد، محصول تلاش و پیگیریهای آقای مجتبی جعفری و خانمها انتصار ابریشمی و زهرا سلامی دانشجویان کارشناسی ارشد حقوق کیفری و جرم‌شناسی دانشگاههای امام صادق (ع) و شهید بهشتی است.

د مباحثی در علوم جنایی

در اینجا لازم است از تمامی این دوستان و نیز آقایان مهرداد رایجیان اصلی، روح‌الدین کردعلیوند، یزدان والی‌نژاد که ایده ارزشمند تهیه این جزوات و تشویق به ادامه آن از طرف آنان ارائه گردید و همچنین آقای حمید بهره‌مند که ارائه این جزوه به شکل حاضر محصول تلاش و ابتکار ایشان است و کلیه کسانی که در تهیه و تنظیم این مجموعه به نوعی همکاری داشته‌اند و ممکن است نامی از آنها به میان نیامده باشد، تشکر و قدردانی کنیم. امیدواریم ویراست پنجم این مجموعه را که مشتمل بر جزوه تحلیل جرم‌شناسی تروریسم است در آینده نزدیک به علاقه‌مندان تقدیم کنیم.

شهرام ابراهیمی

Shahram.ebrahimi@gmail.com

تهران، ۲۱ بهمن ۱۳۸۵

مقدمه ویراست سوم

مطابق وعده به استمرار کار گروهی جمع‌آوری، انتشار و در دسترس قرار دادن مطلوب تقریرات درسی استاد دکتر نجفی‌ابرنادآبادی در حوزه علوم جنایی که معمولاً در هر نیم‌سال تحصیلی از طرف استاد با حوصله، دقت و صرف وقت و همچنین اراده بی‌نظیر ایشان در مطالعه منابع جدید داخلی و خارجی مرتبط که با هدف آشنا کردن دانشجویان این رشته با تحولات جدید این علوم، روزآمد می‌گردد، اینک خرسندیم ادامه این تقریرات را که حاوی ۳ جزوه جدید با موضوعات بزهکاری زنان و روسپیگری، جامعه‌شناسی جنایی و جرم‌شناسی سیاست جنایی و تکنیکهای حقوق کیفری و نیز ویرایش جدید کلیه مطالب می‌باشد به علاقه‌مندان علوم جنایی تقدیم کنیم.

نسخه نهایی سه جزوه مذکور حاصل تلاش سرکار خانم پاکزاد، دانشجوی دکتری حقوق کیفری و جرم‌شناسی دانشگاه شهید بهشتی بوده است. همچنین به دلیل وجود برخی از اشتباهات در ویرایش پیشین، جمعی از دوستان از جمله آقای یکرنگی، دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق کیفری و جرم‌شناسی دانشگاه شهید بهشتی نسبت به بازخوانی و اصلاح این تقریرات اقدام کردند. اعمال این اصلاحات و نیز تهیه فهرست اجمالی این مجموعه از سوی آقای یزدان والی‌نژاد، دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق کیفری و جرم‌شناسی دانشگاه پواتیه فرانسه صورت گرفت. در نهایت — و مانند همیشه — تنظیم و نهایی کردن این اثر با همکاری وصف‌ناپذیر آقای حمید بهره‌مند، دانشجوی دکتری دانشگاه تهران میسر گردید.

در اینجا لازم است از تمامی این دوستان و کلیه کسانی که در تهیه، تنظیم و ارائه مجموعه حاضر به هر نوعی همکاری داشته‌اند و ممکن است نامی از آنان به میان نیامده باشد، بخصوص آقایان روح‌الدین کردعلیوند، دانشجوی دکتری دانشگاه پواتیه

و مباحثی در علوم جنایی

فرانسه و مهرداد رایجیان اصلی، دانشجوی دکتری دانشگاه شهید بهشتی که ایده اولیه و پیگیری این کار از سوی آنها ارائه و دنبال شد، صمیمانه تشکر و قدردانی شود.

در اینجا مناسب است که عنوان علوم جنایی و رشته‌های تخصصی تشکیل‌دهنده آن که از سوی استاد دکتر نجفی‌ابرنادآبادی به تفصیل مورد تحلیل و بررسی قرار گرفته^۱ و نمودار آن نیز در ادامه این ویراست درج شده است، معرفی شود.

«علوم جنایی» در مفهوم مضیق و کلاسیک شامل آن دسته از رشته‌های مطالعاتی می‌شود که جرم و کیفر را با رویکردی تجربی مطالعه می‌کنند. بنابراین رشته‌های مطالعاتی هنجارمند و حقوقی مربوط به جرم و کیفر از شمول این شاخه خارج می‌شود. علوم جنایی در مفهوم موسع شامل مجموعه‌ای از رشته‌های مطالعاتی است که از زاویه‌های مختلف حقوقی و تجربی جرم و کیفر را مورد مطالعه قرار می‌دهد.^۲ علوم جنایی در دهه‌های اخیر، به خصوص از زمان تأسیس سازمان ملل متحد به بعد از نظر علمی و عملی اهمیت زیادی پیدا کرده است. رشته‌های تخصصی تشکیل‌دهنده این علوم دارای خاستگاه و محتوای مختلف است، اما همه آنها موضوع مشترکی دارند که شامل پیشگیری از جرم، سرکوبی آن و به طور کلی رفتار انسان‌مدار از سوی جامعه و کنشگران جرم یعنی بزهکار و بزه‌دیده است. تنوع رشته‌های تشکیل‌دهنده علوم جنایی موجب شده است تا دانشمندان و پژوهشگران مربوط، برای سهولت امر آموزش، کارهای پژوهشی و تحصیلات تخصصی دانشگاه، به طبقه‌بندی‌های مختلفی از نظر رشته‌های اصلی و فرعی آن اقدام کنند.

۱. ر.ک.: نجفی‌ابرنادآبادی، دکتر علی حسین، از حقوق جنایی تا علوم جنایی، دیباچه در علوم جنایی، مجموعه مقالات در تحلیل از استاد دکتر محمد آشوری، چاپ نخست، ۱۳۸۳، صص ۷ تا ۱۹.

۲. ر.ک.: نجفی‌ابرنادآبادی، دکتر علی حسین، «حقوق کیفری در آغاز هزاره سوم» (دیباچه) در جورج پی. فلچر، مفاهیم بنیادین حقوق کیفری، ترجمه سیدمهدی سیدزاده، چاپ نخست، ۱۳۸۴.

مقدمه ز

عده‌ای علوم جنایی را جامع همه رشته‌های تخصصی مطالعاتی می‌دانند که موضوع مشترکشان پدیده حقوقی جرم است. استاد ژان ایو لاسال^۱ در یک تقسیم‌بندی کلی، علوم جنایی را به علوم جنایی حقوقی (حقوق جنایی، کیفری و ...)، علوم جنایی تجربی (از یک سو شامل علوم جنایی اثباتی یعنی در واقع علوم جرم‌یابی و از سوی دیگر علوم تفسیری-تحلیلی یعنی جرم‌شناسی، کیفرشناسی و جامعه‌شناسی کیفری و ...)، فلسفه کیفری و سیاست جنایی تقسیم کرده است.

علوم جنایی حقوقی: این علوم از دو شاخه اصلی و تکمیلی تشکیل شده است. حقوق کیفری از شاخه‌های اصلی علوم جنایی حقوقی محسوب و خود به دو بخش تقسیم می‌شود: ۱. بخش بنیادی یا ماهوی که از یک سو شامل نظریات عمومی راجع به جرم و اصول عمومی مسئولیت کیفری و مجازات‌ها می‌شود و از سوی دیگر شامل حقوق کیفری اختصاصی می‌شود. ۲. شاخه حقوق کیفری کاربردی که با عنوان آیین‌دادرسی کیفری معروف است و به چگونگی اجرا و اعمال اصول منعکس در حقوق کیفری ماهوی می‌پردازد.

علوم جنایی پیرا حقوقی (تجربی): این علوم به دو شاخه اثباتی (جرم‌یابی) و علوم تفسیری (تحلیلی) تقسیم می‌شود.

علوم جرم‌یابی شامل رشته‌هایی می‌شود که در مقام کشف جرم و شناسایی مجرم بوده و از زمان ارتکاب جرم تا مرحله صدور حکم، توسط پلیس و قاضی مورد استفاده نظام عدالت کیفری قرار می‌گیرد. به این علوم، علوم اثباتی نیز گفته می‌شود؛ به این معنا که هر گاه در مقام اثبات جرم شک وجود داشته باشد، این علوم ادله اثبات

ح مباحثی در علوم جنایی

علمی جرم را ارائه و به ما اجازه می‌دهند که ورای ادله اثبات سنتی حقیقت را کشف کنیم.

در کنار علوم جنایی اثباتی، علوم جنایی تحلیلی یا تفسیری قرار دارند که مهمترین شاخه‌های آن عبارتند از: جرم‌شناسی، کیفرشناسی و جامعه‌شناسی کیفری. به طور کلی این علوم را می‌توان علوم جنایی چندمبنایی دانست، زیرا علوم تجربی و علوم محض و روش‌شناسی علوم انسانی را به کار گرفته و روشهای آنها را با نیازهای خود منطبق کرده است. برای مثال آمار را از ریاضی گرفته و آن را به آمار جنایی تبدیل کرده است. این رشته‌ها معمولاً بعد از وقوع جرم و احراز مجرمیت استفاده می‌شوند. به عبارت دیگر ابتدا علوم جنایی حقوقی، سپس علوم جنایی تجربی اثباتی و پس از آن علوم جنایی تجربی تحلیلی مورد استفاده قرار می‌گیرند.

در پایان لازم است به این نکته اشاره شود که در این مجموعه بیست صفحه نخست برخی از جزوات به کلیات مباحث جرم‌شناسی و ارتباط آن با سایر رشته‌های تخصصی علوم جنایی اختصاص یافته که بعضاً تکراری بوده و از طرف برخی از دوستان دانشجویان مورد سؤال قرار می‌گرفت. لیکن چون انجام این کار جنبه آموزشی داشته و هدف استاد در طرح آنها آشنا کردن دانشجویان با کلیات مورد اشاره و پس از آن طرح موضوع خاص آن نیم‌سال تحصیلی بوده است، از حذف آن اجتناب شده است. در واقع استاد از این طریق به دنبال ارائه یک دورنمای کلی و قرار دادن دانشجویان در متن علوم جنایی و تبیین رابطه جرم‌شناسی با دیگر رشته‌های تخصصی علوم جنایی بوده‌اند.

از سوی دیگر این جزوات با مشارکت خودجوش دانشجویان و بدون هرگونه هدف انتفاعی و با انگیزه صرفاً علمی، آموزشی و سهولت دسترسی علاقه‌مندان،

به ویژه کسانی که موفق به حضور در کلاسهای درس استاد نشده‌اند، تهیه گردیده

۱. لاسال، ژان-ایو، «تحولات علوم جنایی در آموزش و تحقیقات جرم‌شناسی در فرانسه»، ترجمه دکتر

علی حسین نجفی ابرندآبادی، مجله تحقیقات حقوقی، شماره ۳۲-۳۱، ۱۳۷۹، صص ۲۴۸-۲۳۳.

مقدمه ط

است و امید است دوستان دانشجوی در صورت درخواست سایر علاقه‌مندان جهت فتوکپی یا تکثیر این مطالب با آنان همکاری کنند.

امیدواریم ویراست چهارم این مجموعه را که حداقل مشتمل بر دو جزوه جرم‌شناسی جرایم اقتصادی و جنبشهای سیاست جنایی است در آینده‌ای نزدیک، به علاقه‌مندان این حوزه تقدیم کنیم.

شهرام ابراهیمی

Shahram.ebrahimi@gmail.com

تهران، ۲۰ شهریور ۱۳۸۵

ی مباحثی در علوم جنایی

مقدمه ویراست دوم

پس از انتشار جلد اول تقریرات استاد محترم جناب آقای دکتر علی‌حسین نجفی‌ابرنادآبادی در زمینه رشته‌های مختلف علوم جنایی و اظهار علاقه گسترده دانشجویان، به ویژه کسانی که به دلایلی موفق به حضور در کلاسهای درس استاد نگردیده بودند، به جمع آوری مستمر و منظم تقریرات استاد توفیق یافتیم. در تدوین این تقریرات که در هر نیمسال تحصیلی به تناسب موضوعات و تحولات جاری در حوزه عدالت کیفری ارائه می‌شد با همکاری دانشجویان پر تلاش کوشیدیم ضمن انجام اصلاحات ضروری در جلد نخست به منظور تسهیل امر ارجاع، بقیه مطالب را به صورت هماهنگ، یکنواخت و همراه با فهرست کلی و نیز صفحه‌آرایی متفاوت با جلد نخست ارائه نماییم. در این مرحله با توجه به شکل گفتاری اکثر جزوات و نیز وجود استنباطهای ذوقی از بیانات استاد و انعکاس آن در جزوات ویرایش جدیدی مورد نیاز بود. از این رو با توجه به ضرورت این مهم به نحو مطلوب و در زمان مناسب، کار را همانند آنچه در مقدمه جلد نخست ذکر گردید ادامه دادیم.

این مرحله، با همکاری آقایان حمید بهره‌مند (دانشجوی دکتری حقوق کیفری و جرم‌شناسی دانشگاه تهران)؛ امیرحسین جلالی فراهانی (دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق کیفری و جرم‌شناسی دانشگاه امام صادق)؛ مهرداد رایجیان اصلی (دانشجوی دکتری حقوق کیفری و جرم‌شناسی دانشگاه شهید بهشتی)؛ امیرحمزه زینالی (دانشجوی دکتری حقوق کیفری و جرم‌شناسی دانشگاه تربیت مدرس)؛ محمدرضا رحمت دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق کیفری و جرم‌شناسی دانشگاه امام صادق) و نیز دوستان دیگر استمرار یافت که لازم است از تلاش همگی این بزرگواران تشکر و تقدیر شود.

از آنجا که جزوه حاضر که نتیجه همکاری گروهی و پی‌گیری دانشجویان علاقمند از دانشکده‌های حقوق شهرهای مختلف کشورمان می‌باشد حجم گسترده‌ای را به خود اختصاص داده، نتوانستیم از بررسی و بازبینی آن توسط استاد بهره‌مند شویم؛ لیکن همه دوستان تهیه‌کننده در طول مدت جمع‌آوری، بازبینی و اصلاح مطالب همواره از راهنمایی‌های راهگشای ایشان استفاده کرده‌اند. امیدواریم در فرصت آینده بتوانیم با استمرار این کار گروهی، ضمن جمع‌آوری و انتشار مطلوب‌تر مطالبی که استاد با دقت نظر و حوصله‌ای مثال‌زدنی ارائه می‌نمایند، به نوبه خود در ارتقاء علوم جنایی سهم شویم.

از آنجا که معمولاً استاد در ابتدای هر دوره مطالب مشابهی را برای درک بهتر دانشجویان ارائه کرده‌اند، برای رعایت امانت، آوردن عین این مطالب ترجیح داده شده است.

شهرام ابراهیمی

۸۳/۱۰/۱

مقدمه ویراست نخست

مجموعه‌ای که پیش روی دارید حاصل تقریرات استاد محترم جناب آقای دکتر علی حسین نجفی ابرند آبادی در زمینه رشته‌های مختلف علوم جنایی است که در مدت زمانی بیش از یک دهه در کلاسهای درس دوره‌های کارشناسی حقوق و کارشناسی ارشد حقوق کیفری و جرم‌شناسی تدریس شده است.^۱ با توجه به تنوع مطالب مطرح شده در این جزوه‌ها و نو بودن بسیاری از آنها از یک سو، و علاقمندی و گرایش وافر دانشجویان به انتخاب موضوعاتی از میان آنها برای پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و دکتری در قلمرو علوم جنایی از سوی دیگر، دانشجویان علاقمند و نیز کسانی که به نوعی فرصت حضور در کلاسهای یادشده را نیافته بودند با مراجعه‌های مکرر به استاد همواره از ایشان درخواست می‌کردند تا راهکار مناسبی برای دسترسی آنان به مجموعه مطالب مطرح شده در این کلاسها بیابند. سرانجام با همفکری و پیگیری‌های مداوم این توافق حاصل شد تا با گردآوری مجموعه تقریرات استاد از همان آغاز دوران تدریس (یعنی از ابتدای دهه ۷۰ خورشیدی) به تایپ و انتشار آنها به صورت مجموعه‌ای مدوّن اقدام شود. به همین منظور یکی از دانشجویان پیگیر و علاقمند به نام آقای روح‌الدین کرد علیوند - کارشناس ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه امام صادق (ع) - مأمور شد تا هماهنگی‌های لازم را برای تایپ و انتشار این جزوه‌ها به عمل آورد. ایشان در این راه از کمک و همکاری سایر دوستان - به ویژه دانشجویان دانشگاه امام صادق (ع) - در بازخوانی و مقابله متنهای نخستین و بعدی تایپ شده بهره‌مند شد. با آماده شدن متنهای نخستین و بررسی و مطالعه آنها

۱. گفتنی است سایر تقریرات استاد به دلیل فراهم نیامدن امکان تنظیم یا اساساً دست نیافتن به آنها به این مجموعه راه پیدا نکرده‌اند. لذا در آینده‌ای نزدیک و در قالب جلد دوم به علاقه‌مندان تقدیم خواهد شد.

مقدمه م

مشخص شد که بهتر است برای هر چه بیشتر منسجم ساختن چارچوب و شکل جزوه‌ها آنها را مورد بازبینی قرار داد، چرا که برخی جزوه‌ها فاقد پلان (فهرست) بود و برخی دیگر نیاز به ویرایش داشت تا در نهایت با برطرف کردن این کاستیها مجموعه‌ای - تا حد امکان - در خور استاد در آید. بدین منظور پیشنهاد شد تا انجام این بازبینی به تعدادی از دوستان و همراهان علاقمند سپرده شود. از دوستانی که در این راه به این کار ملحق شدند و بازبینی جزوه‌ها را برای ویرایش و تنظیم پلان به عهده گرفتند باید از سرکار خانم فاطمه محمدی - دانشجوی کارشناسی ارشد جزا و جرم‌شناسی از دانشگاه تهران؛ سرکار خانم فاطمه قناد - دانشجوی دکتری جزا و جرم‌شناسی از دانشگاه شهید بهشتی؛ جناب آقای رضا پرویزی - کارشناسی ارشد جزا و جرم‌شناسی از واحد تهران مرکز - و جناب آقای حمزه زینالی - دانشجوی کارشناسی ارشد جزا و جرم‌شناسی از دانشگاه شهید بهشتی - نام برد. گفتنی است در این مرحله از آنجا که به دلیل فشردگی زمانی و پافشاری علاقمندان به در اختیار داشتن هر چه سریع‌تر مجموعه، همه جزوه‌ها پس از پرینت نهایی مورد بازبینی قرار نگرفتند، اغلاطی به مجموعه راه یافتند که پس از توزیع جزوه‌ها میان ثبت نام شوندگان، در قالب مرحله‌ای جداگانه توسط برادر گرامی جناب آقای شهرام ابراهیمی - دانشجوی دکتری حقوق جزا و جرم‌شناسی در دانشگاه تهران - اصلاح و برطرف شدند.

آنچه اکنون پیش روی خوانندگان محترم است حاصل تلاشها و زحمات فراوان همه دوستانی است که از ابتدا در این کار گروهی شرکت کردند و تا پایان به نوعی از همراهی دریغ نورزیدند. در اینجا باید متذکر شد که این مجموعه تقریرات به دلیل حجم زیاد و کمبود وقت توسط استاد نجفی مورد مطالعه و بررسی قرار نگرفته است، ولی دانشجویانی که تهیه و تنظیم این مجموعه را به استاد پیشنهاد کرده بودند همواره از نظارت و راهنمایی‌های سازنده ایشان در مدت آماده شدن آن بهره‌مند بوده‌اند.

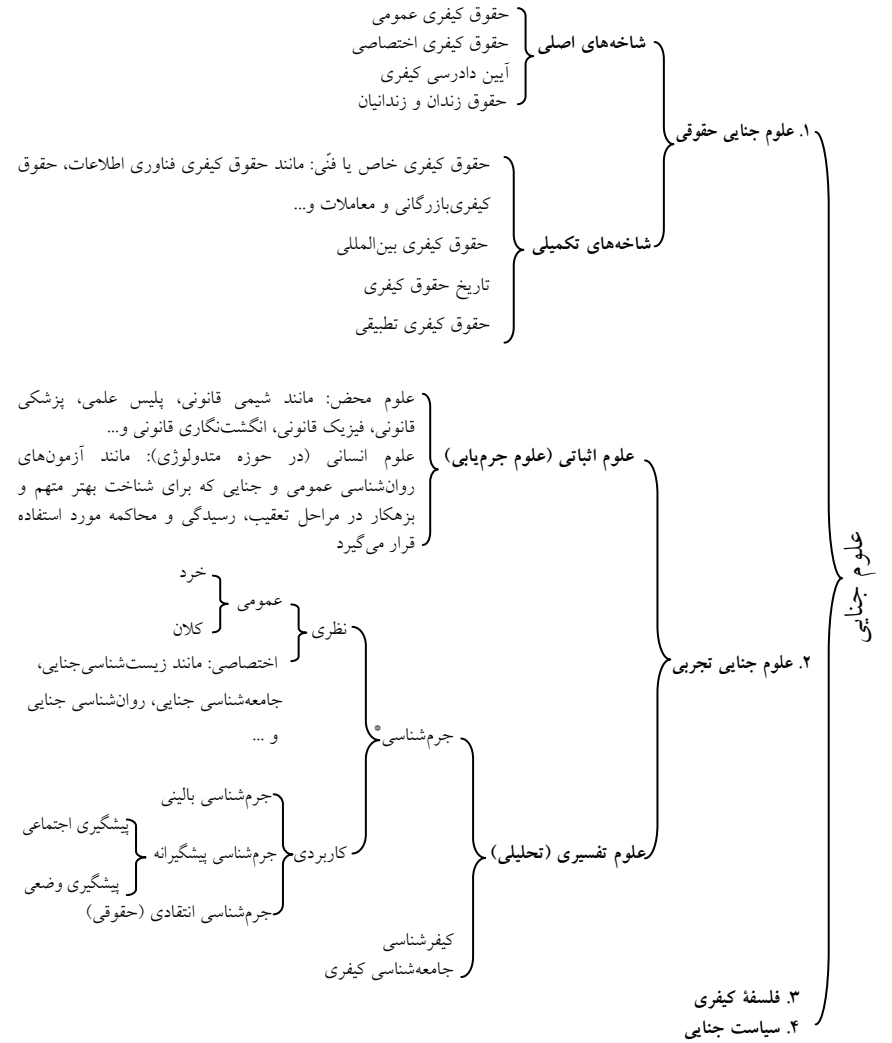
ن مباحثی در علوم جنایی

بنابراین، از آنجا که این کار گروهی یک کار صرفاً دانشجویی و خود جوش بوده است، بدیهی است که راه یافتن هر گونه نقص و کاستی به این مجموعه متوجه استاد نیست. در پایان، ضمن سپاسگزاری صمیمانه از کلیه دوستان و همراهان - اعم از نامبردگان و غیر از ایشان - که در به ثمر نشستن این مجموعه دست یاری دادند، امیدواریم که انتشار آن در ارتقا و گسترش علوم جنایی در ایران مفید واقع شود.

مهرداد رایجیان اصلی

۹ دی ماه سال ۱۳۸۱

نمودار رشته‌های تخصصی تشکیل‌دهنده علوم جنایی (Sciences criminelles/Criminal sciences)

* بزه‌دیده شناسی علمی و بزهکاری (و ناسازگاری) اطفال و نوجوانان نیز معمولاً در چارچوب جرم‌شناسی بحث می‌شود.